

Hat hónap háború – A 2026-os Irán elleni háború értékelése I.: A konfliktus szakaszai

Vezetői összefoglaló. A 2026. február 28-án kezdődött háborús szakasz első hat hónapjában a konfliktus súlypontja többször áthelyeződött. Az Egyesült Államok és Izrael a nyitó szakaszban katonai fölényt szerzett, de ezt nem tudta döntő politikai eredménnyé alakítani. Irán elvesztette a konvencionális katonai küzdelmet, de aszimmetrikus eszközeivel (rakéta- és drónsapásaival), főként a Hormuzi-szoros forgalmának korlátozásával, globalizálta a háború gazdasági és politikai költségeit. Augusztusra a konfliktus kifárasztó jelleget öltött: Washington Irán gazdasági és állami működőképességét, Teherán az amerikai stratégia politikai, fegyverzeti és világpolitikai (-gazdasági) fenntarthatóságát próbálja megtörni.

Stratégiai kontextus. Az Egyesült Államok és Izrael által Iránnal és proxy-szövetségeseivel szemben vívott 2026-os háború stratégiai kontextusához hozzátartozik a 2025-ös 12-napos háború, amely szintén az iráni katonai nukleáris program felszámolását célozta. Tágabb értelemben azonban a konfliktus 1979 óta tart Washington és Teherán között, és korábbi szakaszaiban a politikai-diplomáciai, gazdasági nyomásgyakorlás (kiemelten a szankciópolitika) és tárgyalások, emellett izraeli részről az aszimmetrikus eszközök használata (likvidálások és szabotázsakciók) jellemezték. Kinetikus, magas intenzitású közvetlen összecsapásra 2025-ig nem került sor, de az ezernél több halálos és négyezernél több sebesült áldozattal járó 12-napos háború és az azt követő tárgyalások sem változtatták meg a felek politikai céljait.

A 2026-os háború szakaszai. Az elmúlt hat hónapot az események dinamikája alapján hat szakaszra oszthatjuk:

1. Február 28. – március 8.: A stratégiai sokk és az amerikai-izraeli lefejező, illetve mélységi csapások határozták meg. Az iráni vezetés és katonai infrastruktúra súlyos veszteségeket szenvedett, de a rendszer fennmaradt és megőrizte működési- és válaszcspási képességét is.
2. Március 9. – április 7.: Teherán megváltoztatta a háború logikáját: mivel a légifölényt nem tudta megtörni, rakéta- és drónsapásokkal kiterjesztette a konfliktust az Öböl-térség arab államaira, az amerikai támaszpontokra, az energia-, közlekedési és egyéb kritikus infrastruktúrára, valamint a Hormuzi-szorosra. Ezzel nem fordította meg az erőviszonyokat, de megakadályozta az alacsony költségű amerikai győzelmet.
3. Áprilistól május végéig: Fegyveres patthelyzet alakult ki, amit Washington kényszerítő diplomáciával igyekezett kibillenteni. Megtartotta katonai fölényét, de a tárgyalások napirendjére a nukleáris program mellé bekerült Hormuz, a kölcsönös blokádnak, a szankciók és a biztonsági garanciák kérdése is. Teherán a túlélését tárgyalási pozícióvá alakította.
4. Május végétől – június 17-ig: Ismét erősödött a katonai nyomás, amely az iszlámábádi memorandumhoz vezetett, ami a hadműveletek felfüggesztését, a hajózás helyreállítását, az amerikai blokádnak fokozatos megszüntetését és 60 napos tárgyalási periódust irányozott elő.
5. Június 17. – július közepe: A rendezési kísérlet szétesett, és a fő töréspont Hormuz lett: Irán saját hajózási szabályokat próbált elfogadtatni, Washington pedig ragaszkodott a szabad hajózáshoz. A konfliktus ezzel eltávolodott kezdeti nukleáris fókuszától, mert itt Irán is kényszerítő erővel rendelkezik.
6. Július közepe – augusztus vége: a kifárasztás újabb és egy új alku keresésének időszaka, Washington légicsapásokkal, tengeri blokáddal és egyre erősebb gazdasági nyomásgyakorlással próbálja meggyengíteni Iránt. Teherán pedig Hormuzon keresztül a világ gazdaságát terhelő másodlagos költségeket növeli. Augusztus végén a katonai intenzitás csökkent, Pakisztán és Katar közvetítésével pedig augusztus 25-én és 27-én újraindultak a diplomáciai próbálkozások. Irán és Omán ideiglenes hormuzi hajózási folyosóról egyeztet; a szoros tehát továbbra is a háború politikai rendezésének egyik központi tárgya.

A következő szakaszt három lehetséges töréspont alakíthatja: az iráni gazdaság és politikai rendszer kimerülése; az amerikai politikai akarat, fegyverkészletek és gazdasági teherbírás gyengülése a félidős kongresszusi választáshoz (november 3.) közeledve; vagy az, hogy egyik fél sem jut el a töréspontig, és a kölcsönös kimerülés új kompromisszumot kényszerít ki. A háború első hat hónapjának fő stratégiai tanulsága változatlan: a katonai dominancia és az eskalációs dominancia nem azonos.

2026. augusztus 28.